

Twopager: Waarom bewonersinitiatieven essentieel zijn

12 september 2025

De mobiliteitstransitie vraagt om meer dan alleen technologische innovatie en grootschalige investeringen door marktpartijen. In heel Nederland ontstaan bewonersinitiatieven waarin burensamen duurzame, betaalbare en toegankelijke mobiliteit organiseren. Deze lokale initiatieven vormen krachtige niches die de status quo uitdagen, nieuwe waarden centraal stellen en de transitie van onderop versnellen. Overheden kunnen deze beweging versterken door ruimte, vertrouwen en ondersteuning te bieden.

Waarom bewonersinitiatieven essentieel zijn

Bewonersinitiatieven in mobiliteit – zoals autodeelcoöperaties of buurtgebonden mobiliteitsplatforms – zijn geworteld in de gemeenschapseconomie, waar samenwerking, gelijkheid en betrokkenheid centraal staan. Zij laten zien dat mobiliteit niet per se een commerciële dienst hoeft te zijn, maar ook een collectief goed kan zijn:

Community building / versterking gemeenschapszin:

Initiatieven bouwen aan vertrouwen tussen burensamen, versterken sociale samenhang en bevorderen gelijkwaardigheid.

Eigenaarschap en autonomie:

Leden ervaren zelfbeschikking en nemen verantwoordelijkheid voor het beheer en gebruik van de voertuigen. Kosten en voorwaarden zijn transparant en worden op democratische wijze vormgegeven, waardoor gebruikers meer invloed hebben op betrouwbaarheid en duurzaamheid.

Geen commerciële afhankelijkheid:

Coöperaties groeien mee met de behoefte, niet vanuit de drang om marktaandeel te veroveren. Hierdoor blijven ze kleinschalig, betaalbaar en wendbaar.

Duurzaam en toegankelijk:

Doordat er meestal geen winstoogmerk is en overhead beperkt blijft, kunnen ook elektrische voertuigen beschikbaar worden gemaakt in gebieden waar commerciële deelmobiliteit niet rendabel is. Bovendien zijn de kosten voor het gebruik lager, waardoor elektrische mobiliteit ook bereikbaar wordt voor de kleinere portemonnee.

Waarde voor de samenleving

Door bewoners te betrekken bij mobiliteit, ontstaat meer lokale veerkracht. Mensen voelen zich serieus genomen en merken dat hun bijdrage ertoe doet. Mobiliteitsinitiatieven versterken het gevoel van autonomie en zorgen ervoor dat geld en middelen in de regio blijven. Bovendien onderscheiden zij zich van commerciële deelmobiliteit door de nadruk op betaalbaarheid, toegankelijkheid, sociale cohesie en mobiliteitsautonomie.

De rol van overheden: niches stimuleren om de transitie op gang te brengen

Niches spelen een sleutelrol in transitities. Volgens de transitietheorie dagen zij het bestaande systeem (het 'regime' of de 'status quo') uit door een alternatief perspectief te bieden. Wanneer op veel plaatsen niches ontstaan, vormen zich nieuwe netwerken die uiteindelijk kunnen

uitgroeien tot een nieuw systeem. In de energietransitie hebben energiecoöperaties dit al bewezen: zij doorbreken bestaande structuren en brengen innovatie van onderop in beweging.

Hetzelfde gebeurt nu in de mobiliteitstransitie. Niches zetten druk met hun alternatief op het bestaande systeem, laten zien dat het anders kan en dwingen gemeenten om een open blik te behouden. Ze vormen broedplaatsen voor samenwerking, sociale cohesie en duurzame innovatie.

Juist omdat niches vernieuwend zijn, vallen zij vaak buiten bestaande beleidskaders. Dat betekent dat initiatiefnemers tegen muren aanlopen: regelgeving sluit niet aan, interne processen zijn stroperig en het ontbreekt aan een duidelijk aanspreekpunt of ruimte voor maatwerk. Door ruimte, begeleiding en experimenteerregelingen te bieden, kunnen overheden deze knelpunten doorbreken en ervoor zorgen dat niches uitgroeien tot stevige schakels in de mobiliteitstransitie.

Conclusie: van experiment naar structurele verandering

Bewonersinitiatieven in mobiliteit zijn geen kortstondige experimenten, maar essentiële bouwstenen van de mobiliteitstransitie. Ze laten zien dat duurzame, betaalbare en rechtvaardige mobiliteit vandaag al mogelijk is. Om te voorkomen dat deze energie verloren gaat, is directe ondersteuning en beleidsruimte noodzakelijk.

Het stimuleren van niches is geen optie voor later, maar een urgente opdracht voor nu. Alleen door ruimte te maken voor lokale deelinitiatieven, kennis te delen en regelgeving aan te passen, kan de mobiliteitstransitie daadwerkelijk versnellen. Niet handelen betekent dat innovatieve oplossingen blijven steken in pilots, terwijl de samenleving klaar is voor structurele verandering.